keerige spanning of ontspanning, op en neder. Wij worden dan tot het wederkeerig geven van ons zelven aan den Heiligen Geest verlokt; en wederom, hoe meer wij ons zelven aan Hem geven, hoe rijker ook van de zijde des Heiligen Geestes de openbaringen naar ons uitgaan. Of ook omgekeerd, het kind van God dat zich afsluit en zich niet geeft, bedroeft den Heiligen Geest en dringt zijn heilige gemeenschap terug.

Ge hebt alzoo drieërlei geestelijke gesteldheid hierbij te onderscheiden.

Eenerzijds den geestelijken toestand, waarin de Heilige Geest u reeds met zijn innerlijke gemeenschap begunstigd en beweldadigd heeft, maar zonder dat gij het nog ontwaart, of er uwerzijds nog met werkelijke gemeenschap aan beantwoordt. Vooral bij kinderen komt dat voor. Het is die geestelijke periode van ons leven, die aan de doorbreking des geloofs, en aan de bekeering tot den Heiland onzer ziele voorafgaat.

Een andere phase is, als gij de inwoning des Heiligen Geestes in zijn gemeente niet alleen, maar ook in u zelven persoonlijk begint te ontwaren, en nu, door de liefde Gods overwonnen, ook u zelven aan den Heiligen Geest geeft; zijn gemeenschap ontdekt, en die ontdekte gemeenschap met wederkeerige gemeenschap beantwoordt; en alsnu zaliglijk ontwaren moogt, hoe ge in die steeds dieper en inniger gemeenschap voortschrijdt van kracht tot kracht en van heerlijkheid tot heerlijkheid, u verlustigende in uw God en in zijn zalige nabijheid, als versmeltende in zijn zielverwarmende liefde.

En de derde phase die helaas, schier bij allen op haar tijd voorkomt is, dat wel God de Heilige Geest bij u woning maakte en zijn gemeenschap schonk, en dat ge ook zelf die gemeenschap beantwoorddet, en mocht voortvaren van genade tot genade, maar dat er toch daarna weer koelheid intrad die de liefde bluschte; dat wereldsch bedoelen over u kwam, waardoor een gordijn tusschen u en den Heiligen Geest in uw eigen ziel werd geschoven; of ook dat door een plotselingen diepen val in zonde ge vervreemd werdt van de zalige gemeenschap met uw God. Dan sneed daarom de Heilige Geest den band met uw ziel wel niet door, want zijn liefde is onveranderlijk en nooit laat Hij varen wat zijn hand begon. Maar voor uw besef, voor uw bewustzijn, van uw kant, is het dan de dood in plaats van het leven geworden, en al klopt de Heilige Geest dan van binnen nog, en al bidt Hij nog in u met onuitsprekelijke verzuchtingen, van uw kant heeft de gemeenschap dan uit. De Heilige Geest woont dan nog wel in u, zoo ge waarlijk Gods kind zijt, maar gij gelooft het niet meer, en merkt er niet meer op, en leeft, als kendet ge den Heiligen Geest niet, voort; tot ten slotte ook die phase weer door de ontfermingen uws Gods wordt gebroken.

En daarom nu spreekt in de zegenspreuk: »De gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen" zeer zeker allereerst de stemme Gods, die u vertroost, en u verzekert, dat de gemeenschap des Heiligen Geestes, eens begonnen, duurt tot in der eeuwigheid, opdat gij nimmer versagen, en na elke inzinking van uw geloof, altoos weer tot den inwonenden Heiligen Geest uw toevlucht zoudt nemen.

Maar toch, er ligt ook in de vermaning, de oproeping in den Naam des Heeren, dat gij ook van uw kant van *uw* gemeenschap met den Heiligen Geest niet moogt aflaten, doch veeleer die gemeenschap verrijken, verdiepen en volmaken zult.

En daartoe is noodig, dat ge die gemeenschap op tweeërlei wijze sterkt, voor uw *bewustzijn* eerst, en dan in de *uitgangen uws levens*.

Voor uw *bewustzijn*, want het is niet goed, als ge gestadiglijk den Heiligen Geest vergeet, en wel aan den Vader en den Zoon, maar niet ook aan den Heiligen Geest de gedachte uwer ziel wijdt, niet bij Hem verkeert, niet met Hem bezig zijt, u geen heldere rekenschap geeft van zijn aanwezigheid en zijn inwonen in de gemeente en in uw eigen hart en in het hart van uw kinderen en huisgenooten. Kortom, als ge uw God zoekende, wel het oog opheft naar boven, en de ziel opbuigt naar de rechterhand des Vaders waar Christus is, maar God den Heiligen Geest, die in de gemeente en in uw eigen hart woont, voorbijgaat, niet toespreekt, niet aanroept, en Hem niet de liefde van uw hart wijdt.

Licht is dit zeer zeker niet te mijden. Het geloof in, en de belijdenis van, en het verkeer met den Heiligen Geest, is, als we ons zoo mogen uitdrukken, zoo hoog, zoo rein, zoo louter geestelijk, en ons hart neigt er zoo sterk toe, om liever van verre te roemen in een God die hoog boven ons is. Ook staat de zonde van ons eigen hart ons gedurig in den weg, om het waarachtiglijk te gelooven, dat God zelf in ons woont. Maar dit alles verontschuldigt u niet. Ge belijdt het, dat die inwoning er is, leeft er in uw hart dan ook naar. En de bevinding, de zalige uitkomst zal het u toonen, dat eerst wie zijn God *nabij*, d. i. in zijn eigen hart weet te vinden, ontgloeien kan in die warme innigheid der liefde, die door het minne geven en minne ontvangen reeds hier op aarde zalig maakt.

Zij daarom ook dit Pinsterfeest u weer ten prikkel, om die »gemeenschap des Heiligen Geestes," te vernieuwen, te verhelderen, te verdiepen voor uw klare zielsbewustzijn; ook in uw gebeden.

Maar dan ook, leer het verstaan, dat de Heilige Geest uw gemeenschap niet enkel in uw bewustzijn zoekt, maar veel meer nog, die gemeenschap wil in de stemming van uw hart, in de diepste roerselen uws levens, in de zielswortelen van uw inwendig bestaan, kortom in al uw neigingen en in de uitgangen van uw hart.

Want ook op *daden* komt het zeer zeker aan, en in niets zoo zeer als door *goede werken* wordt God de Heilige Geest in zijn heiligen verheerlijkt. Maar dan moeten die daden, moeten die werken ook uit de *gemeenschap des Heiligen Geestes* voortkomen. Dan moeten het, als we zoo zeggen mogen, daden en werken van den Heilige Geest én van uw geest saam zijn. Uw geest moet den Heiligen Geest in de binnenkamer van uw ziel ontmoeten, door dien Geest zich bezielen, zich aandrijven en bezwangeren laten, en ten slotte moet het één Godmenschelijke aandrift van heiliger bedoelen zijn, die in uw leven uitkomt, om God den Heiligen Geest te verheerlijken.

„Met gaven tot der menschen troost".

> Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te deelen onder de menschen; ja ook de wederhoorigen, om bij U te wonen, o Heere God. Psalm 68:19.

In het Paradijs ontving de aarde haar bevochtiging niet uit een regen, die van boven nederdroppelde, maar uit een damp of nevel, die door de aarde werd uitgewasemd, en weer door het aardrijk werd opgezogen.

Zoo toch staat er: »De Heere God had nog niet doen regenen op de aarde, maar een damp was opgegaan uit de aarde en doorvochtigde den ganschen aardbodem".

Doch toen de zonde dat Goddelijk Paradijs van zijn Paradijsglans beroofd had, toen trokken de uitwasemende dampen hooger op; vormden zich tegen den hemel aan tot wolken; en zoo daalde op het aardrijk die wondere regen neder, waarmee, naar Jezus' woord, God »regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen".

Veelzeggende natuursymboliek!

Steenkoud en verdorrend breidde zich onder den vloek, voor 's menschen oog het aardrijk uit, en kon uit zich zelf niets uitgeven dan onkruid, en doorn, en distel. Maar *van boven* komt het licht, van het *firmament* straalt de zonnegloed uit, en uit *Gods hemel* druppelt de alle dorheid verwinnende, alle kruid ververschende, alle aardkluit malsch makende regen neder.

En vooral die regen *spreekt*.

Want de zonnegloed komt ook wel van boven, maar *schijnt* toch in het morgenrood eer van achter de aarde op te gaan, om in zijn zenith aan den hemel te klimmen. Den regen daarentegen *hoort* ge uit den hemel komen. De regen druppelt of druischt op de toppen der boomen, plast op het dak uwer woning, hij klettert tegen uw straten neer, en is hij in hagel vastgevroren, dan is het zelfs of er van boven met hagelsteenen tegen uw vensterglas getikt wordt.

Maar ook al regent het slechts gewoon-weg, dan nog *hoort* ge het gedruisch dat van boven nader komt, *ziet* ge in stralen de druppelen van boven benedenwaarts schieten, en *voelt* ge het op hand of aangezicht, dat de uitgieting dier malsche droppelen u *van boven* toekomt.

Zonder overdrijving mag dan ook gezegd, dat God in niets zoo klaarlijk als in dien nederdruppelenden regen, het ons hoorbaar toeroept, dat Hij daarboven is, en als uit zijn woonstede ons de heerlijke gave van den regen toezendt, die het aardrijk komt verkwikken.

Een beeldspraak, kwalijk te begrijpen in een land van regen aldoor, zooals Nederland is, maar met de weelde der ziel ingedronken in een land als het Heilige land was.

Een land met slechts tweemaal in het jaar één doorgaanden regen, en voorts altoos regenloos, tot het steeds meer verdorde, om dan hijgende uit te zien naar den verren dag, die komen zou, als weer tot aller menschen troost, de gave van Gods milden, malschen regen uit den hemel zou nederdalen.

Legt onze verzinning deze zinbeeldige spraak in den regen, die nederdaalt, in? Of is er die beeldsprakige, die symbolische beduidenis in gelegd door God zelf?

Merk, om die vraag uzelven te beantwoorden, op, wat Hozea Israël toeroept: »Het is tijd, om den Heere te zoeken, totdat Hij kome, en *over u de gerechtigheid regene*," als om uit te drukken, dat alle gerechtigheid uit 's menschen wil of werk opkomend verdort, en dat de ware, de u reddende gerechtigheid alleen als *»een regen van boven"* op u kan nederdalen, van uw God, die in Christus u gerechtigheid *geeft*.

Zelfs neemt Hozea het in het zesde hoofdstuk nog dieper: »Hij zelf, de Heere, zal tot zijn troost zoekend volk komen, *als een regen*, als de spade regen of de vroege regen" (6:3).

Ook de koningsspalm gaf reeds dezelfde gedachten aan. Niet alleen zijn *gave*, maar »Hij zelf zal nederdalen *als een regen* op het nagras, als de druppelen, die de aarde bevochtigen" (72:6).

Zoo heet eenerzijds elke »gave die tot 's menschen troost" nederdaalt, een »regen Gods over zijn bezwijkende erfenis"; wordt gezegd, dat de regen van boven de zijnen »rijkelijk overdekt", en dat alle Woord dat van God uitgaat, te vergelijken is bij »den regen die van den hemel nederdaalt en doorvochtigt de aarde, en maakt dat ze voortbrenge en uitspruite, en zaad geve den zaaier, en brood den eter". Maar ook anderzijds is die regen die als een stroom nederkomt, het beeld van *God zelven*, en wordt bij Joël de »Leeraar der gerechtigheid" zinnig met een woord genoemd dat ook »regen" beteekent, en staat er als in één adem: »Verheugt u o kinderen Sions, en verblijdt u in den Heere onzen God, want Hij zal u zenden den *Leeraar* der gerechtigheid, en zal (in Hem) *den regen* u doen nederdalen" (2:23).

Dat zinnespel van het woord verstond menig uitlegger niet. Meer dan één las er zelfs niet anders in, dan de profetie van een naderende wolkbreuk.

Maar de kerke Gods heeft het steeds anders en beters begrepen.

Joël, zoo beleed ze op het apostolisch getuigenis, looft profetisch in het beeld van den plasregen de uitstorting des Heiligen Geestes.

Beide, plasregen én uitstorting des Geestes, komende van boven; beide nederdalende van God; en beide gaven ons menschen tot troost geboden.

En zoo kon beeld en zaak ineensmelten, de Leeraar der kerk, d. i. de Heilige Geest, zelf de Regen van God heeten.

En al naar gelang ge in het beeld, nu eens op de *enkele droppelen*, en dan weer op den regen als *een nederdalenden stroom* merktet, kon dat beeld van den regen u beurtelings spreken van *de vele gaven* des Geestes, en beurtelings van dien Geest zelven, die op den Pinksterdag ons geschonken werd.

Zelfs mint de Schrift het, dit beeld van den regen uit te werken.

Zoo in Psalm 65, waar het heet, dat God eerst het land dorstig, brandende van dorst en begeerig maakt, en is het daartoe gekomen, dan ontsluit God zijn rivier vol waters daarboven, en verrijkt het land grootelijks; en God maakt de opgeploegde voren week door zijn druppelen, en zegent haar uitspruitsel, ja, tot zelfs de weide der woestijn bedruipt Hij, en allerwegen waar God met zijn regen doortrekt, daar druipen zijn voetstappen als van vettigheid.

Of ook als Jesaia ons het indringen van den regen in de diepte der aarde beschrijft, hoe hij den wortel der plant opzoekt, en het aardrijk doorvochtigt, en hoe de regen maakt, dat nu alle plant tiert en uitspruit, en alzoo vrucht bereidt voor zaaier en voor eter.

Altegader natuurtaal, zooals de sprake Gods in de natuur aan alle oord ter wereld uitgaat, maar in die natuurtaal God zelf ons de mysteriën van zijn heiligheid ontsluierend, en omdat we ziel en lichaam zijn, ons beurtelings met zinrijke beelden en beurtelings met klare geestestaal toesprekend.

De dampen *opvarend* naar boven, en daarboven tot wolken *vastgezet*, en uit die wolken als gave Gods in den regen tot des menschen troost *nederdalend*.

En zoo nu ook, onze Heiland *opgevaren* ten hemel, en daarboven *gezet* aan de rechterhand des Vaders, en van dien Heiland op ons *nederdalend* de gave tot 'smenschen troost in den Heiligen Geest.

Het andere beeld, dat de Heilige als in *een wolke* woont, sluit zich hierbij aan.

Ge kent die »wolke der heerlijkheid", die gezien is op den Thabor; die Salomo's tempel bij zijn inwijding vervulde; die stond boven den Tabernakel; en die aan de Scheltzee zich tusschen Israël en Pharao's heir plaatste.

Een *wolk* die glansde van innerlijke schittering in den nacht, en daarom *vuurkolom* genaamd werd; maar die, als de zon opging, gelijk aan een glanzige wolk in het aanschouwen was, en alsdan heette de *wolkkolom*.

Diezelfde *wolk* die op den Olijf berg gezien is, en die ten leste den Heiland, die opvoer, onderschepte voor der jongeren oog.

Zoo vlecht de Majesteit Gods in zijn *natuur* zich tot één majestueus geheel saâm met zijn *geestelijke* mogendheid, en in ons is het zielverdooving en stompzinnigheid, als we jaargetijde na jaargetijde de wolken zich kunnen zien saampakken, en Gods bliksems het zwerk zien verlichten, en zijn regen kunnen *zien* en *hooren* nederdalen, zonder dat ons hart iets van de sprake die van al deze werken Gods uitgaat, weet te beluisteren en te verstaan.

En toch juist bij de uitstorting van den Heiligen Geest hebben wij die beeldspraak der natuur zoo van noode.

Voor den Heiligen Geest hebt ge geen vorm in uw voorstelling. In onbegrepen mysterie trekt zich de Heilige Geest voor u terug. En na eerst uw ziel voor zijn gemeenschap gespannen te hebben, eindigt de Heilige Geest altoos weer met een naam, een onbegrepen klank voor u te zijn, die even door uw bewustzijn glijdt, maar u even spoedig ontglipt.

En juist daarbij nu komt u die beeldspraak van het *natuurlijke* leven te hulpe, en de Schrift zelf onderwijst u, hoe ge in die beeldentaal de werkingen des Heiligen Geestes vertolken zult.

Uw ziel als het dorstig aardrijk, naar uw God begeerig gemaakt, en toch de teederheid van de gemeenschap uws Gods dervend, tot de rivier des geestelijken levens zich ook voor u ontsluit, en u grootelijks komt verrijken.

Juist in denzelfden gedachtengang waarin Jezus het uitriep: »Wie dorst heeft kome, en drinke het water des levens om niet, en het zal in hem worden tot een fontein, zoodat de wateren des levens uit zijn buik zullen stroomen".

Zoo toch ziet ge ook op den akker, den regen niet alleen indringen in de kluiten, maar als deze verzadigd zijn, zich ook in de greppelen tot stroompjes vergaderen, en wegvloeien naar de diepere plaatsen, om het water gereed te doen zijn, als de regentijd voorbij is.

En evenals die regen, zoo ook dringt nu die Heilige Geest tot in den bodem uwer ziel door, en zoekt ook in dien bodem *den wortel* van uw leven op, om dien wortel van uw zielsleven te besproeien, nat te maken en te doorvochtigen.

Voorts maakt dan die Heilige Geest ook in uw ziel de harde kluiten week, en die weeke en vochtige aarde biedt zich dan aan den wortel van uw zielsleven aan, om opgeslorpt te worden.

Zoo wordt uw ziel gevoed en gedrenkt tevens.

Het zaad ontkiemt. De kiem buigt zich opwaarts. Ten leste komt het uitspruitsel. Uit dit uitspruitsel wordt het koren gewonnen. En zoo rijpt er zaad voor den zaaier en brood voor den eter. D. w. z. uw eigen ziel wordt eerst zelve geestelijk doorvoed, en in ontfermende liefde strekt dan de hand uwer ziel zich naar de velden der toekomst uit, om altoos weer het zaad uit te zaaien, en altoos nieuw gewas op Gods geestelijken akker te doen opspruiten, zijn Naam tot prijs.

Zoo voelt ge hoe die beeldspraak der natuurtaal u te stade komt.

In de trekken van dit regenbeeld, ziet ge als den dorren akker uwer ziel voor u liggen; ge ziet den regen des Geestes op u nederdalen; ge ontwaart zijn doorvochtiging van uw innerlijk leven; ge ervaart het hoe de wortel daarbinnen geraakt wordt; en ge ziet de vrucht des Geestes aan uw eigen halmen uitspruiten. Ge voelt u door dien Geest gevoed, en door dien Geest bekwaamd, om opnieuw met blij gejuich het zaad op den akker uit te strooien.

En dat alles ziet, ontwaart en gevoelt ge, niet als uit u zelve opkomende, noch ook als van uw ziel uitgaande, maar als *op uw ziel nederdalende*.

Het is de regen des Geestes die op den Pinksterdag *van boven nederkwam*, en nu als een rivier Gods zich over de velden des Geestes uitbreidt.

Een onuitsprekelijke gave u van uw verhoogden Heiland toekomende, en u met al Gods heiligen geschonken »tot der menschen troost"!

Amsterdam, 4 Juni 1897.

Register op E Voto.

De inteekening op het REGISTER van E VOTO wordt den 15den Juni e. k. gesloten.

Al 's Heeren erfvolk.

Zoowel in 1834 als in 1886 heeft steeds de gedachte op den voorgrond gestaan, om »al 's Heeren erfvolk" weer om zijn heilig altaar te verzamelen.

Klaar en helder ging reeds uit Ulrum de roepstem uit, om zich straks weer te hereenigen met een ieder in den lande, die 's Heeren Woord, Dienst en Tucht eeren wilde. En in 1886 is de hand der broederlijke liefde naar alle kant uitgestoken, om ook de op zich zelve drijvende vrije kerken hier en daar in den gemeenen broederband op te nemen.

Ja, ook na de consolidatie van het werk in 1892, is nog steeds de betuiging herhaald, dat we in niets sectarisch wenschten te staan, maar de bede in het hart droegen, om ook met die broederen van Gereformeerde belijdenis, die nog vijandig tegen ons over stonden, als in één slagorde te mogen optrekken.

We meenen zelfs vasten grond onder de voeten te hebben, indien we dit streven en bedoelen als aller broederen en aller kerken ideaal beschouwen.

Dat we daarbij van *»al 's Heeren erfvolk"* spreken, is in het minst niet de taal van den hoogmoed of van geestelijk exclusivisme.

Het verborgen terrein des harten betreden we niet, en we blijven met Calvijn en zijne groote volgelingen betuigen, dat de Heere de zijnen heeft in elken kring, in elk land, onder alle natie, in elke kerk.

Hier echter is alleen sprake van de *zichtbare* kerk, van de uitkomende *belijdenis*, van het saâm optreden onder de banier des Heeren in de van Hem bestelde orde, en alleen wie alzoo zich aaneensluiten en optreden, vormen in het zichtbare een *volk* of *erfvolk*.

Buiten Duitschlands erve zwerven millioenen Duitschers, maar die als zoodanig niet meer onder het Duitsche volk gerekend worden. Onze landverhuizers die naar Amerika en Afrika togen, zijn zeer gewisselijk van onzen alouden stam, maar behooren niet meer tot het Nederlandsche volk.

In het zichtbare kan uit dien hoofde »al 's Heeren erfvolk" alleen die schare van geloovigen aanduiden, die één belijdenis belijden, en krachtens die éénheid van belijdenis den drang hebben, om in één kerkverband, onder één kerkenordening te gaan leven.

Niet *eerst* de kerkenordening, en *dan* de Belijdenis, maar de Belijdenis voorop, omdat in de Belijdenis de beginselen liggen uitgesproken, ook voor het optreden der kerk in het zichtbare en in goede ordening.

Om niet in zinledige phrasen te vervallen, of te verzinken in *mystieke* gissingen, is daarom in het zichtbare allereerst de vraag te stellen, wie saam met ons de ééne Belijdenis vasthouden, om eerst alzoo te komen tot de tweede vraag: wie met ons naar die Belijdenis leven en handelen willen.

Ook dit laatste.

Ruben en Gad behoorden wel terdege tot Israel, al bleven ze ook zitten bij de schaapskooien, toen de banier des Heeren in den strijd werd uitgedragen.

Belijdenis, en leven naar die Belijdenis, zijn en blijven twee.

Maar is het er ons waarachtiglijk om te doen, om al wie de Belijdenis der vaderen nog eert en liefheeft, weer tot één kracht in den lande en alzoo tot een zegen voor ons volk en tot een eere voor Gods naam te stellen, dan moet onverbiddelijk op die eenheid van Belijdenis worden teruggegaan, moet een ieder daarin zijn aanrakingspunt zoeken, en van daar uit de geesten zoeken te veroveren.

Het is op *die* manier, en langs *dien* weg, dat de mannen van 1834 ten slotte *ons* het hart hebben veroverd, en het is alleen in dien zelfden weg dat wij, met hen saam, invloed zullen erlangen op 't hart van de broederen, die eenzelfde waarheid Gods met ons belijden, maar thans in kerkelijke practijk nog tegen ons over staan.

Die verovering zal geen inlijving zijn, evenmin als het een inlijving in 1886 is geweest.

De Heere onze God heeft *velerlei* paden.

Maar het eind van alle die paden ligt toch altoos bij den eindpaal, die al de zijnen in de vreeze zijns heiligen naams hereenigt.

Afbrokkeling.

Het is, alsof hetgeen op het Javaansche Zendingsgebied van de vroegere actie van Gereformeerde zijde nog overbleef, gaandeweg afbrokkelt.

Nu weer heeft Horstman zijn ontslag gevraagd en verkregen.

Midden-Java ten noorden verliest daarmeê zijn Zendingsman, en Pekalongan zijn prediker.

Op zichzelf nu is hier voorshands niets aan te doen, en valt uit zulk een feit niets af te leiden. De beste actie kan tegenspoedig werken, en diepe beproeving kan de weg zijn tot verwerving van ver strekkenden invloed.

Maar tweeërlei vraag dringt zich dan toch op.

De eerste rakende het *personeel*, de tweede betreffende het *terrein* der Missie.

Is het goed, is het raadzaam, zoo zouden we de eerste vraag formuleeren, om een éénig missionaris geheel geïsoleerd op een eenzaam station te plaatsen?

Veel andere kerken volgden, gelijk men weet, steeds den regel, om als we ons zoo mogen uitdrukken, een commissie, en niet één persoon, namens de kerk tot de Heidenen en Mahomedanen af te zenden. De Roomsche Missiën zijn bij voorkeur zelfs commissiën uit drie personen bestaande.

Doch dit, zeer zeker interessante punt van missionaire methode laten we voor ditmaal nog rusten.

Onze vraag is ditmaal alleen, of voor een missionaris kracht in isolement ligt, d. w. z. of hij op zulk een wijze is uit te zenden, dat hij in heel zijn streek, tenzij hij op verre reis wil uitgaan, de eenige Europeesche man in de Missie zijner kerk is.

Het laat zich denken, dat men op een station een Bedienaar des Woords, een arts en een man der school heeft. Het laat zich ook denken, dat eenzelfde kerk twee stations zóó dicht bij elkander bezit, dat ze haast wat wij zouden noemen, eene combinatie vormen. En zelfs is het denkbaar, dat twee kerken, die bijna gelijke confessie hebben, elk een station hebben op eenzelfde plaats.

In al die gevallen is de gezondene niet als een *eenzame musch op het dak*.

Er is voor hem contact mogelijk. Hij kan door gesprek en omgang op de hoogte blijven. In mogelijk voorkomende gevallen kan hij overleg plegen. En ook, als krankheid of afwezigheid zijn arbeid stremt, is er mogelijkheid, zoo niet van tijdelijke waarneming, dan toch van tijdelijk toezicht, om den arbeid van de inlandsche helpers loopende te houden.

Reeds hier te lande zou men daarop bedacht moeten zijn; maar veel meer nog moet hierop gelet in de Oost-Indiën.

Het is toch een feit, dat zeker 60 pCt. van wie naar Indie gaan, zekeren tijd noodig hebben, om hun gestel aan het klimaat te gewennen; iets wat dan al zeer spoedig de noodzakelijkheid met zich brengt, om een tijdlang zijn toevlucht te nemen tot de hooger gelegen bergstreken. Ook onze twee laatstelijk uitgezonden mannen hebben beiden dien tol moeten betalen.

En dan leert de ervaring even beslist, dat de meeste uitgezondenen, ook al zijn ze tamelijk aan het klimaat gewend, na verloop van zeker aantal jaren, aandringen op een tijdelijk verlof naar Nederland.

Buiten en behalve de gewone absentiën, die bij alle ambten voorkomen, heeft men bij de Missie alzoo te rekenen met twee zeer ernstige extra-absentiën, die gedurig het werk der Missie verstoren.

Nog op dit oogenblik is broeder Bolwijn van Soerabaya gerepatrieerd wegens ziekte, broeder Huysing te Batavia dringt sterk op langdurig verlof aan, Pekalongan is nu geheel zonder, en Ds. Adriaanse is nog niet recht in het klimaat »eingebürgert".

Alleen op Soemba marcheert het, en in Djocjo, en broeder Zuidema kan zijn werk voortzetten. Aldus twee van de *zes*.

Cijfers die hier genoemd moesten worden, om de ernstige beteekenis van onze opmerking in het licht te stellen.

Dit nu moet o. i. nopen tot ernstige toetsing van de dusver gevolgde methode.

Want wel hooren we reeds de tegenwerping, dat »twee masten op één schip" dikwijls nog slechter gaat, en dat droeve ervaring heeft geleerd, hoe twee missionaire mannen op eenzelfde station al spoedig aan het krakeelen sloegen. Maar hierop luidt ons antwoord, dat twee mannenbroederen, die, gezonden namens de kerk van Christus, in het aangezicht der heidenen of Mahomedanen aan het krakeelen slaan, derwijs toonen voor alle missionaire positie volslagen ongeschikt te zijn, dat de zendende kerk, na ernstig vermaan en bestraffende waarschuwing, o. i. geen oogenblik zou mogen aarzelen, aan zulk een missionair schandaal een einde te maken. En we zijn dan ook overtuigd, dat, zoodra de missionairen behoorlijk onder een kerkeraad of classis hier te lande staan, zulke giftige uitwassen aan den missionairen stam, strengelijk en onverbiddelijk zullen worden afgesneden.

Op dit argument gaan we daarom niet in.

Slechts zou het ons nopen nogmaals aan te dringen op wat we reeds lange jaren voorstonden, t. w. hierop, dat de kerken op Java een gedelegeerde mochten bezitten, die in haar naam de stations inspecteeren, en bij voorkomende moeilijkheden, óf zelf hulpe bieden, óf aan de kerken rapporteeren kon.

Maar ook afgezien hiervan, geven we in ernstige overweging, of de *éénzame* Missie niet moet worden prijsgegeven.

Zelfs Paulus, de heilige apostel des Heeren, ging zoogoed als nimmer alleen, waar hem toch in de toenmalige Grieksche wereld, met haar Joodsche koloniën in bijna alle steden, nimmer een gevoel van eenzaamheid overvallen kon, als op Java zoo loodzwaar op den eenzamen missionair drukt.

Wij, die hier in Nederland voor de Missie ijveren, kunnen er ons bijna geen denkbeeld van vormen, hoe verlaten en op zichzelf teruggeworpen een eenzaam missionair zich onder zoo gansch andere bevolking gevoelen moet, en dat te meer overmits de Europeesche bevolking, met wie hij eenzelfde plaats bewoont, gemeenlijk met zeker krenkend medelijden op allen Zendingsarbeid neerziet.

En niet minder klemt de bedenking tegen eenzame Missie bij grootere absentiën door repatrieering, ziekte of ontslag. Dan toch duurt het soms een jaar en meer, eer de post weer bezet is, en in dat jaar van verlatenheid gaat het station vaak harder achteruit, dan het in vier jaren van actie vooruit kwam.

Niemand toch vorme zich van den inlandschen helper te hooge gedachte. Hun opleiding is nog zoo bijna niets beduidend, dat de minste Zondagsschoolonderwijzer hier te lande een professor is vergeleken bij wat in den regel deze inlandsche helpers vooralsnog praesteeren kunnen.

Het kon wel anders zijn, en het zal ook wel anders worden, maar voorshands staat de missionaire kracht van deze mannen nog op zeer laag peil.

En met deze eerste vraag, of men wel goed doet met de gezonden mannen in zulk een isolement te plaatsen, hangt vanzelf een andere, tweede vraag saam, of men namelijk wel verstandiglijk handelt, met zijn Zendingsterrein in den aanvang *zóó uitgebreid te nemen*.

Dat we nog pas aan den aanvang van